

УДК 930.2:332.33(477.86)"1946"

DOI: 10.24919/2312-2595.10/52.257917

Оксана МЕДВІДЬ

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (oksana-medvid@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8777-9760>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/F-9444-2018>

Бібліографічний опис статті: Медвідь, О. (2022). Хлібозаготівельна кампанія на Городенківщині (1946 р.): нове документальне свідчення. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 10/52, 250–284. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.10/52.257917>.

ХЛІБОЗАГОТІВЕЛЬНА КАМΠΑНІЯ НА ГОРОДЕНКІВЩИНІ (1946 р.): НОВЕ ДОКУМЕНТАЛЬНЕ СВДЧЕННЯ

Анотація. *Мета статті* – опублікувати і проаналізувати підпільний документ «Городенщина. Інформаційний звіт за місяць серпень 1946 р.» як джерело до вивчення історії повсякденного життя та протистояння радянській окупаційній владі у Городенківському районі Станіславської області зокрема, так і в Західній Україні загалом. **Методологія дослідження** базується на загальноприйнятих принципах науковості, об'єктивності, історизму, методах зовнішньої та внутрішньої критики джерел. **Наукова новизна** полягає у тому, що до наукового обігу вперше вводиться досі невідомий документ про повсякденне життя у Городенківському районі Станіславської області у серпні 1946 р. та здійснюється його аналіз. **Висновки.** Отже, публікований документ («Городенщина. Інформаційний звіт за місяць серпень 1946 р.») є важливим джерелом до вивчення історії повсякдення селян не лише Городенківського району Станіславської області, але й всієї Західної України. Він зберігається в Галузевому Державному архіві СБУ (фонд 13, том 82, справа 376, аркуш 82–95). До нього увійшли інфор-

© Оксана Медвідь, 2022

маційні звіти щодо проведення хлібозаготівельної кампанії на Городенківщині у серпні 1946 р. та репресій радянської влади щодо місцевих селян. Також упорядник вказує на методи пропаганди, які використовувала більшовицька влада для популяризації хлібозаготівель, поширенні ідеї боротьби з українським революційним рухом та греко-католицькою церквою. Документ був підготовлений 9 вересня 1946 р. У виданні без змін подано географічні назви, прізвища та імена осіб, максимально збережено авторські і редакторські особливості джерела. Виправленню підлягали лише найбільш очевидні граматичні помилки.

Ключові слова: хлібозаготівельна кампанія; більшовицька окупаційна влада; уповноважений МВС; повсякденне життя; український революційно-визвольний рух.

Oksana MEDVID

PhD (History), Associate Professor, Department of History of Ukraine, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (oksana-medvid@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8777-9760>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/F-9444-2018>

To cite this article: Medvid, O. (2022). Khlibozahotivelnna kampaniia na Horodenkivshchyni (1946 r.): nove dokumentalne svidchennia [Bread procurement campaign in Horodenka district (1946): new documentary evidence]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni Ivana Franka. Seriia Istoriiia – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 10/52, 250–284. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.10/52.257917> [in Ukrainian].

BREAD PROCUREMENT CAMPAIGN IN HORODENKA DISTRICT (1946): NEW DOCUMENTARY EVIDENCE

Summary. *The purpose of the article is to publish and analyze the underground document "Horodenshchyna. Information report for the month of August 1946" as a source for studying the history of everyday life and opposition to the Soviet occupation authorities in the Horodenka district of the Stanislav region in particular, and in the Western Ukraine in general. Research methodology is based on generally accep-*

ted principles of scientificity, objectivity, historicism, methods of external and internal criticism of sources. The scientific novelty is that the hitherto unknown document on everyday life in the Horodenka district of Stanislav region was introduced into scientific circulation in August 1946 and its analysis is carried out. Conclusions. Thus, the published document ("Horodenshchyna. Information report for the month of August 1946") is an important source for studying the history of everyday life of peasants not only Horodenka district of Stanislav region, but also the whole of Western Ukraine. It is stored in the Branch State Archive of the Security Service of Ukraine (Fund 13, Volume 82, Case 376, sheets 82–95). This document included informational reports on the holding of a grain procurement campaign in the Horodenka district in August 1946 and the Soviet government's repression of local peasants. Also in the document, the compiler points to the methods of propaganda used by the Bolshevik government to popularize grain supplies, spread the idea of fighting the Ukrainian revolutionary movement and the Greek Catholic Church. The document was prepared on September 9, 1946. The publication contains unchanged geographical names, surnames and names of persons, the author's and editorial features of the source are preserved as much as possible. Only the most obvious grammatical errors could be corrected.

Key words: *bread procurement campaign; Bolshevik occupation authorities; authorized by the Ministry of Internal Affairs; everyday life; Ukrainian revolutionary liberation movement.*

Постановка проблеми. Питання повсякденного життя населення західноукраїнського регіону викликає значний інтерес дослідників. У сучасних політичних реаліях особливо актуальним є висвітлення методів становлення окупаційної більшовицької влади на селі у повоєнні роки. Дослідники намагаються на основі документів реконструювати тогочасні реалії життя населення. На сьогодні є чимало опублікованих документів щодо повсякденного життя західноукраїнського села. Але щоразу дослідникам вдається знаходити нові свідчення про окупаційну політику сталінської влади в Україні, що дає змогу закривати певні прогалини в історії. Саме до таких належить виявлений документ «Інформаційний звіт за місяць серпень 1946 р.», який характеризує перебіг хлібозаготівельної кампанії.

Аналіз останніх досліджень. Чимало джерел щодо повсякденного життя населення західноукраїнських земель опубліковано у збірниках В. Сергійчука (Сергійчук, 1998, 2005), першому томі

збірника документів «Культурне життя в Україні. Західні землі. Документи і матеріали» (Сливка, 1995). Вивченням історії повсякдення населення Західної України на основі джерел займалися В. Старка (Старка, 2019), М. Галів, Н. Ільницька (Галів, 2015a, 2015b; Галів & Ільницька, 2021); В. Ільницький, Н. Кантор, Т. Батюк (Ільницький, Кантор, & Батюк, 2021), Р. Попп, М. Ярушак (Попп & Ярушак, 2021). І. Андрухів та А. Француз проаналізували суспільно-політичне життя Станіславської області (Андрухів & Француз, 2001). Вивченням повсякденного життя окремих верств населення Західної України присвячено розвідки Я. Антонюка (Антонюк, 2013), М. Гавришко (Гавришко, 2015), Г. Стародубець (Стародубець, 2005).

Мета статті – опублікувати і проаналізувати підпільний документ «Городенщина. Інформаційний звіт за місяць серпень 1946 р.» як джерело до вивчення історії повсякденного життя та протистояння радянській окупаційній владі у Городенківському районі Станіславської області зокрема, так і в Західній Україні загалом.

Виклад основного матеріалу. Документ «Городенщина. Інформаційний звіт за місяць серпень 1946 р.» міститься на чотирнадцяти аркушах. У ньому вказано лише дату укладання – 9 вересня 1946 р., прізвище упорядника відсутні. Подібні інформаційні звіти складали провідник або ж організаційний референт району. Відомо, що у серпні-вересні 1946 р. провідником Городенківського районного проводу ОУН був Ізидор Морозевич¹, а посаду організаційного референта обіймав Василь Шинкарук².

¹ **Морозевич Ізидор Михайлович** («Бурун», «Хрін»; 1913, с. Чернятин Городенківського району Івано-Франківської обл. – 16.04.1949, між сс. Вербівці і Торговиця Городенківського р-ну Івано-Франківської обл.). Освіта 7 кл. Брав участь у освітньо-культурному житті села. Служив у польській армії (1933). Член «Просвіти». Член ОУН (1938). Заарештований органами НКВС (1939). Звільнений із Станіславської тюрми (1940). Покликаний у ЧА. Військовий референт районного проводу ОУН (1941–1944). Ройовий сотні «Орлика» (01 – осінь 1945). Провідник Городенківського районного проводу ОУН (12.1945 – 05.1948). Провідник Чорнолицького районного проводу ОУН (05.1948 – 04.1949). Нагороджений Бронзовим хрестом заслуги (ч. 2/48 від 02.09.1948). Фігурант АС «Місцеві».

² **Шинкарук Степан Іванович** («Корній», «Остап», «Швейко»; 16.04.1920, с. Торговиця Городенківського р-ну Івано-Франківської обл. – 06.01.1948, с. Ясенів Пільний Городенківського р-ну Івано-Франківської обл.). Освіта 4 кл. Брав активну участь у культурно-освітньому житті. Член Юнацтва ОУН (1942). Перейшов на військовий вишкіл УНС (1943). Член ОУН. Станичний с. Торговиця Городенків-

У документі подано дані щодо плану хлібозаготівель, які встановила більшовицька окупаційна влада у Городенківському районі Станіславської області станом на серпень 1946 р., а також вказано, що радянська влада намагалася вилучити все продовольство у селян. З цією метою було видано розпорядження про заміну норми збіжжя на будь-які продукти, а саме конюшину, гречку, лляну пряжу, сіно тощо (ГДА СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 82). Тут же автор вказує, що українські селяни не мають наміру здавати хліб добровільним шляхом, тому хлібозаготівельна кампанія проводилася методом терору та грабежів. З цією метою по селах Городенщини, як і Західної України загалом, були створені т. зв. «станіці істребітелів», які щодня у селах проводили обшуки, вилучали все продовольство, арештовували селян та чинили над ними фізичну розправу.

З метою популяризації хлібозаготівлі більшовики по селах організовували «червоні валки». Збирали підводи біля сільської ради, прикрашали їх лозунгами та прапорами і після здачі зерна селянами все урочисто, під музику, везли на заготівельний пункт. Місцеве населення хоча й здавало норму хлібозаготівлі, але намагалася його доправити самостійно, оминаючи ці «червоні валки» і тим самим продемонструвати свій спротив московським окупантам (ГДА СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 83–85).

У ході хлібозаготівельної кампанії проходила й агітація за колгоспи. Зокрема селяни часто скаржилися, що не можуть здати план хлібопоставки з огляду на неврожай. Місцеве більшовицьке керівництво рекомендувало їм подати заяву до колгоспу, бо лише тоді можна отримати знижку чи відтермінування здачі хлібопоставки (ГДА СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 85).

Одночасно з грабінницькою хлібозаготівлею йшла боротьба з українським повстанським рухом. У Городенківський район приїхали загони МВС та МДБ. Вони робили засідки по лісах, полях, селах з метою виявлення членів ОУН-УПА та їх прихильників. Заарештовували всіх, кого підозрювали у співпраці з повстанцями,

ського р-ну Івано-Франківської обл. У боївці СБ (1944). Провідник кушового проводу ОУН (1945). Організаційний референт Городенківського районного проводу ОУН (1946 – 01.1948).

інколи просто розстрілювали на дорозі місцевих селян (ГДА СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 89).

Вдавалися більшовики і до провокацій. Зокрема, перевдягалися в одяг підпільників та, як правило, вночі заходили до селян, вимагали харчів і горілки. Але населення було добре проінформоване про дії окупантів, тому досить часто таких «бійців» здавали місцевим органам влади (ГДА СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 90).

Звичним явище для окупаційної московської влади були й арешти селян. Їх звинувачували в тому, що дають продукти повстанцям, не виконують плану хлібопоставки та приховують врожай, не хочуть вступати в «істребітелі» тощо. Як правило, після проведення виховної роботи (катування) їх через кілька днів випускали, але накладали грошові штрафи, конфісковували борошно, забирали навіть взуття, куртки, спідниці, хустки (ГДА СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 92).

Для популяризації хлібозаготівельної кампанії та боротьби з українським повстанським рухом радянська влада проводила мітинги, на яких використовувала звичний метод залякування: погрожувала арештами, судом, конфіскацією майна, депортацією до Сибіру і т. д. (ГДА СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 93). Місцева радянська преса у своїх статтях намагалася налаштувати громадян проти українського руху. В усіх газетах друкувалися статті «Нові хазяї українсько-німецьких націоналістів», «Міжнародня банда шпигунів», «Вовки міняють шкіру», «Націоналістичні упирі», «Чорна згряя» та інші (ГДА СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 94).

Традиційною була боротьба радянської влади з греко-католицькою церквою. Протягом весни-літа 1946 р. майже всі священники були переведені у православ'я, а хто відмовлявся, тих відправляли до Сибіру. Але, як вказано у документі, місцеве населення байдуже ставилося до цього процесу (ГДА СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 95).

Висновки. Отже, публікований документ («Городенщина. Інформаційний звіт за місяць серпень 1946 р.») є важливим джерелом до вивчення історії повсякдення селян не лише Городенківського району Станіславської області, але й всієї Західної України. Він зберігається у Галузевому Державному архіві СБУ (ГДА СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 82–95). До нього увійшли інформаційні звіти щодо проведення хлібозаготівельної кампанії на Городенків-

щині у серпні 1946 р. та репресій радянської влади щодо місцевих селян. Також упорядник вказує на методи пропаганди, які використовувала більшовицька влада для популяризації хлібозаготівель, поширенні ідеї боротьби з українським революційним рухом та греко-католицькою церквою. Документ був підготовлений 9 вересня 1946 р. У виданні без змін подано географічні назви, прізвища та імена осіб, максимально збережено авторські та редакторські особливості джерела. Виправленню підлягали лише найбільш очевидні граматичні помилки.

Джерела та література

- Андрухів, І., & Француз, А.** (2001). *Станіславщина: Двадцять буремних літ (1939–1959): суспільно-політичний та історико-правовий аналіз*. Івано-Франківськ.
- Антонюк, Я.** (2013). *СБ ОУН (б) на Волині та Західному Поліссі (1946–1951 рр.)*. Луцьк: Ключі.
- Гавришко, М.** (2015). Гендерні аспекти сексуальної моралі в ОУН і УПА у 1940–1950-х роках. *Український визвольний рух*, 20, 199–212.
- Галів, М.** (2015а). Радянська педагогіка в дії: документи управління МДБ та обкому компартії Дрогобиччини щодо побиття учнів у школах області. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 13, 13–20.
- Галів, М.** (2015б). Участь учнівської та студентської молоді Дрогобицької області в національно-визвольному русі (1946 – початок 1947 рр.): мовою одного документа. *Дрогобицький краєзнавчий збірник*, Спецвип. II, 465–474.
- Галів, М., & Льницька, Н.** (2021). Лист галицького правника Михайла Боднара до керівників радянської держави (13 серпня 1945 р.): аналіз крізь призму історії повсякдення. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 7/49, 103–119. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.7/49.234425>.
- ГДА СБУ – Галузевий Державний архів Служби безпеки України.
- Даниленко, В.** (2010). *Повоєнна Україна: нариси соціальної історії (друга половина 1940-х – середина 1950-х рр.)* (Кн. 2 (3)). Київ: Інститут історії України НАН України.
- Льницький, В.** (2016). *Карпатський край ОУН в українському визвольному русі (1945–1954)*. Дрогобич: Посвіт.
- Льницький, В., Кантор, Н., & Батюк, Т.** (2021). Повсякденне життя у Дрогобицькому учительському інституті: новий документ до історії (1946–1949). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць*

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, 6/48, 342–364.

- Ковпак, Л.** (2003). *Соціально-побутові умови життя населення України у другій половині ХХ ст. (1945–2000 рр.)*. Київ: Інститут історії України НАН України.
- Коляструк, О.** (2012). Повсякденне життя українського суспільства у перші повоєнні роки. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія «Історія», 20, 131–136.*
- Малярчук, О.** (2006–2007). Галицький національний кетман: село в ідеологічній війні з партійно-радянським тоталітаризмом. *Галичина: Всеукраїнський науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис, 12–13, 157–166.*
- Попп, Р., & Ярушак, М.** (2021). Житловий аспект повсякдення інтелігенції західного регіону України у 1944–1953 рр. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, 7/49, 72–90.*
- Сергійчук, В.** (1998). *Десять буремних літ. Західноукраїнські землі у 1944–1953 рр.: нові документи і матеріали*. Київ: Дніпро.
- Сергійчук, В.** (2005). *Український здвиг: Прикарпаття. 1939–1955*. Київ: Українська видавнича спілка.
- Сливка, Ю.** (Ред.) (1995). *Культурне життя в Україні. Західні землі. Документи і матеріали. Т. 1: (1939–1953)*. Київ: Вид-во «Наукова думка».
- Смолій, В.** (2006). *Історія українського селянства: нариси (Т. 1–2; Т. 2)*. Київ: Наукова думка.
- Старка, В.** (2019). *Повсякденне життя західноукраїнського села в умовах тоталітарних режимів 1939–1953 рр.* (Дис. ... д-ра іст. наук). Переяслав-Хмельницький.
- Стародубець, Г.** (2005). Організація медико-санітарної служби у повстанському запллі (друга половина 1943–1944 рр.). *Наукові записки з української історії, 17, 199–204.*

References

- Andruxhiv, I., & Frantsuz, A.** (2001). *Stanislavshchyna: Dvadtsiat buremykh lit (1939–1959): suspilno-politychnyi ta istoryko-pravovyi analiz [Stanislavshchyna: Twenty Turbulent Years (1939–1959): Socio-Political and Historical-Legal Analysis]*. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
- Antoniuk, Ya.** (2013). *SB OUN (b) na Volyni ta Zakhidnomu Polissi (1946–1951 rr.) [OUN (b) Security Council in Volyn and Western Polissya (1946–1951)]*. Lutsk: Kliuchi [in Ukrainian].

- Havryshko, M.** (2015). Henderni aspekty seksualnoi morali v OUN i UPA u 1940–1950-kh rokakh [Gender aspects of sexual morality in the OUN and UPA in the 1940s and 1950s]. *Ukrainskyi vyzvolnyi rukh – Ukrainian liberation movement*, 20, 199–212 [in Ukrainian].
- Haliv, M.** (2015a). Radianska pedahohika v dii: dokumenty upravlinnia MDB ta obkomu kompartii Drohobychchyny shchodo pobytta uchniv u shkolkakh oblasti [Soviet pedagogy in action: documents of the MGB and the regional committee of the Communist Party of Drohobych on the beating of students in schools in the region]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues of the humanities*, 13, 13–20 [in Ukrainian].
- Haliv, M.** (2015b). Uchast uchnivskoi ta studentskoi molodi Drohobytiskoi oblasti v natsionalno-vyzvolnomu rusi (1946 – pochatok 1947 rr.): movoiu odnogo dokumenta [Participation of pupils and students of Drohobych region in the national liberation movement (1946 – early 1947): in the language of one document]. *Drohobytiskyi kraieznavchyi zbirnyk – Drohobych local lore collection*, Special issue II, 465–474 [in Ukrainian].
- Haliv, M., & Ilnytska, N.** (2021). Lyst halytskoho pravnyka Mykhaila Bodnara do kerivnykiv radianskoi derzhavy (13 serpnia 1945 r.): analiz kriz pryzmu istorii povsiakdennia [Letter of the Halytsky jurist Mykhayl Bodnar to the leaders of the Soviet state (August 13, 1945): analysis of the crisis of the history of everyday life]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytiskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 7/49, 103–119. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.7/49.234425> [in Ukrainian].
- HDA SBU – Haluzevyi Derzhavnyi arkhiv Sluzhby bezpeky Ukrainy [Sectoral State Archive of the Security Service of Ukraine].
- Danylenko, V.** (2010). *Povoienna Ukraina: narysy sotsialnoi istorii (druha polovyna 1940-kh – seredyna 1950-kh rr.) [Postwar Ukraine: Essays on Social History (Second Half of the 1940s – Mid-1950s)]*. (Vol. 2 (3)). Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy [in Ukrainian].
- Ilnytskyi, V.** (2016). *Karpatskyi kraj OUN v ukrainskomu vyzvolnomu rusi (1945–1954) [OUN Carpathian Territory in the Ukrainian Liberation Movement (1945–1954)]*. Drohobych: Posvit [in Ukrainian].
- Ilnytskyi, V., Kantor, N., & Batiuk, T.** (2021). Povsiakdenne zhyttia u Drohobytiskomu uchytelskomu instytuti: novyi dokument do istorii (1946–1949) [Everyday life at the Drohobych Teachers' Training Institute: a new document on history (1946–1949)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytiskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii – Problems of Humanities*.

- History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 6/48, 342–364 [in Ukrainian].
- Kovpak, L.** (2003). *Sotsialno-pobutovi umovy zhyttia naselennia Ukrainy u druhii polovyni XX st. (1945–2000 rr.)* [Socio-living conditions of the population of Ukraine in the second half of the twentieth century (1945–2000)]. Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy [in Ukrainian].
- Koliastruk, O.** (2012). Povsiakdenne zhyttia ukrainskoho suspilstva u pershi povoieni roky [Everyday life of Ukrainian society in the first postwar years]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. M. Kotsiubynskoho. Seriia «Istoriia» – Scientific notes of Vinnytsia M. Kotsyubynsky State Pedagogical University. History Series*, 20, 131–136 [in Ukrainian].
- Maliarchuk, O.** (2006–2007). Halytskyi natsionalnyi ketman: selo v ideolohichnii viini z partiino-radianskym totalitaryzmozom [Galician National Ketman: a village in an ideological war with party-Soviet totalitarianism]. *Halychyna: Vseukrainskyi naukovyi i kulturno-prosvitnii kraieznavchyi chasopys – Galicia: All-Ukrainian scientific and cultural-educational journal of local lore*, 12–13, 157–166 [in Ukrainian].
- Popp, R., & Yarushak, M.** (2021). Zhytlovyi aspekt povsiakdennia intelihtentsii zakhidnoho rehionu Ukrainy u 1944–1953 rr. [Housing aspect of everyday life of intellectuals in the western region of Ukraine in 1944–1953]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriia Istoriia – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 7/49, 72–90 [in Ukrainian].
- Serhiichuk, V.** (1998). *Desiat buremnykh lit. Zakhidnoukrainski zemli u 1944–1953 rr.: novi dokumenty i materialy* [Ten turbulent years. Western Ukrainian lands in 1944–1953: new documents and materials]. Kyiv: Dnipro [in Ukrainian].
- Serhiichuk, V.** (2005). *Ukrainskyi zdvyh: Prykarpattia. 1939–1955* [Ukrainian shift: Prykarpattia. 1939–1955]. Kyiv: Ukrainska vydavnycha spilka [in Ukrainian].
- Slyvka, Yu.** (Ed.). (1995). *Kulturne zhyttia v Ukraini. Zakhidni zemli. Dokumenty i materialy. T. 1: (1939–1953)* [Cultural life in Ukraine. Western lands. Documents and materials. Vol. 1: (1939–1953)]. Kyiv: Vyd-vo «Naukova dumka» [in Ukrainian].
- Smolii, V.** (2006). *Istoriia ukrainskoho selianstva: narysy* [History of the Ukrainian peasantry: essays]. (Vols. 1–2; Vol. 2). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

- Starka, V.** (2019). *Povsiakdenne zhyttia zakhidnoukrainskoho sela v umovakh totalitarnykh rezhymiv 1939–1953 rr.* [Everyday life of the western Ukrainian village in the conditions of totalitarian regimes of 1939–1953]. (Doctoral thesis). Pereiaslav-Khmelnytskyi [in Ukrainian].
- Starodubets, H.** (2005). Orhanizatsiia medyko-sanitarnoi sluzhby u povstanskomu zapilli (druha polovyna 1943–1944 rr.) [Organization of the medical and sanitary service in the insurgent garrison (second half of 1943–1944)]. *Naukovi zapysky z ukrainskoi istorii – Scientific notes on Ukrainian history*, 17, 199–204 [in Ukrainian].

Документ

Городенщина

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ за місяць серпень 1946 р.

Адміністрація.

Місяць серпень пройшов виключно під знаком хлібозаготівельної кампанії. На цей фронт більшовицька окупаційна влада кидає всі свої сили, щоб тільки якнайбільше витиснути хліба з українського села. Окупаційні адміністративні, партійні, поліцейні, а навіть військові чинники основним з завдань у звітньому місяці ставили це питання перед собою.

Успіх цієї кампанії забезпечує ворог при допомозі широковідомих методів московсько-більшовицької практики, якої характеристичними рисами є нечуваний терор та грабіж. Московсько-більшовицькі грабіжники вже неодноразово переконалися про серйозний опір, який ставить українське село, що добровільним шляхом український селянин не здасть так велику кількість хліба, тому й відразу взяли до цих жорстоких методів.

Пропаганду, хоч й веде ворог в цьому напрямку, то вона має більш на меті прикривати та виправдовувати цю грабіжницьку практику, ніж забезпечити успіх виконання /лозунги та статті в газетах, плакати, мітинги, і т. з. «червоні валки» і т. п.

Московські грабіжники не узгляднюють цьогорічного неврожаю, не узгляднюють незасіяних земель, не узгляднюють потреб українського селянина. Селянин може залишитися без куска хліба

вже сьогодні в перспективі зими, він може бути від сьогодні приречений на голодову смерть. В них тільки один девіз: «Хліб – державі»; це треба розуміти – хліб Москві, і цей девіз здійснять при допомозі найжорстокіших засобів.

Цим московсько-більшовицькі загарбники вже мільйонний раз документують свою жорстоку, грабіжницько-бандитську, імперіалістичну політику на Україні.

Якщо у зв'язку з неврожаєм не вдається стягнути бажану кількість хліба ворог готовий брати все інше в заміну, щоб тільки якнайбільше всього вирвати з рук українського селянина. Тому-то й видав розпорядження за яким в заміну за хлібне збіжжя, можна здавати: вику, квасолу, біб, насіння льону, коноплі, конюшину, пряжу і т. п. Згідно з розпорядженням величина заміни така:

1. кг. насіння льону рівняється 6 кг. збіжжя

- " - коноплі - " - 4. - " -

- " - конюшини - " - 6. - " -

- " - вики - " - 2. - " -

- " - гречки - " - 3. - " -

- " - лляної пряжі - " - 12. - " - і т. д.

Заготівельні пункти приймають також не тереблену кукурудзу /в шульках/, щоб тільки негайно все, що можливо вирвати з рук селянина. Це розчислюють так:

100 кг. не теребленої кукурудзи рівняється 70 кг. зерна.

В снятинському районі у зв'язку з можливішим урожаєм підвищили величину хлібопоставки. Отже:

1. група 140 кг. на 200 кг.

2. - " - 200. - " - 300. - " -

3. - " - 300. - " - 400. - " -

За все здане в рахунок поставки більшовики виплачують по таким цінам:

100 кг. жита 6, 37 крб.

- " - ячменю 6, 10 - " -

- " - пшениці 6, 95 - " -

- " - сіно 3, 40 - " - і т.д.

В половині другої звітнього місяця райфінвідділи визначили податки і страховки, які згідно з їхнім розпорядженнями мали б бути зреалізовані до кінця місяця жовтня. Величину податків вони виміряють від величини річного доходу.

Згідно з більшовицьким оцінюванням величина річних доходів селянина така:

дохід з 1 га орної землі	1000 крб.
- " - 1 га сіножатеї	400 - " -
від 1 коня	1000 - " -
- " - 1 корови	1200 - " -

Величина визначеного податку становить 10 % загального доходу. Рівночасно селяни зобов'язані сплачувати також страховки. Величина страховки назначується від вартості страхованого майна.

Страховка будівель виносить 11,5 %, а тварин від 5–8 % їх вартості. В середньому вартості страхованого майна вони оцінюють: звичайна селянська хата крита бляхою, або дахівкою від 2500–3500 крб.

кінь - " -	500-800 - " -
корова - " -	500-600 - " -
вівця - " -	70-90 - " -

В другій половині звітнього місяця більшовики стягали також останню рату т. з. «державної позики».

Всі уповноважені по заготівлі, кожний з охороною кількох істребітелів, та більшовиків-червонопогонників, щоденно бувають у своїх «участках» /селах/. Вони перевіряють, вже кільканадцятий раз, виконання хлібопоставки, примушують селян молотити збіжжя на молотілках привезених з МТС-у, організують т. з. «червоні валки», шукають за захованим збіжжям, списують та конфіскують господарства, видають на суд, арештують та побивають селян за термінове невиконання хлібопоставки.

Крім цього під кінець звітнього місяця в деякі райони прибуло підкріплення для допомоги грабіжницькій заготівельній акції. Це підкріплення становлять військові частини, яких розмістили в деяких багатших селах, що відстають з хлібопоставкою. Такі групи розміщені в таких селах:

Поточиська	21 чоловік	Волчківці	22 чоловік
Семанівці	30. - " -	Любківці	9. - " -
Сороки	18. - " -	Красноставці	120. - " -

Можливо, що ще й прибудуть в інші села, бо різні уповноважені по заготівлі вже неодноразово говорили про прихід війська, що візьме участь в заготівельній кампанії.

В чернелицькому районі, який найбільше відстав з хлібопоставкою в області, більшовики заборонили сіяти озимину тим селянам, що ще не здали хлібопоставки. За порушення цього грозять трирічною каторжною роботою.

На протязі місяця серпня більшовики даліше проводили конфіскування маєтків арештованих громадян.

Тут подаю ряд замітніших фактів про дію більшовицьких адміністративних чинників у звітньому місяці /серпні/:

26 липня ц.р. в с. Вербівці приїхали уповноважений по заготівлі Кондрат Петро, начальник МВС кап. Таран, слідчий МВС лейт. Медванов та їхня охорона в числі 10 істребітелів. Заїхавши до сільради Таран і Кондрат накинулися на голову сільради, чому село відстає з хлібопоставкою. Після цього кап. Таран разом з істребітелями пішов в село, та шукав за захованим зерном в тих громадян, що ще не здали нажну (визначену – авт.) кількість хлібопоставки. У гром. Сенкевича Василя вони знайшли та забрали 350 кг. жита, а в громад. Сенкевича Михайла 500 кг. пшениці.

29 липня ц.р. в с. Городниця уповноважені по заготівлі Григолинський цілу ніч скликав до сільради громадян, що терміново не виконують хлібопоставки. Всім грозив судом, конфіскацією майна, вивозом на Сибір. Цієї ночі цей уповноважений побив десятихатника Олійника Семена за те, що цей не справляється з роботою.

Після таких цілонічних занять 30 липня ц.р. на заготівельний пункт в Городенці городницькі селяни доставили понад 200 цент. хліба.

1 серпня ц.р. в с. Залуче-Долішне голова сільради Гоян Грицко та комендант місцевої істребітельної станиці Гунька Петро зорганізували т.з. «червону валку», яка складалася з 72 підвод, та цією валкою везла збіжжа на заготпункт. На чолі цієї «червоної валки» їхав голова сільради та істребітелі з більшовицькими прапорами. На багатьох підводах було тільки по 50 кг. збіжжа. Тут ішло, перш всього про велику валку.

2 серпня ц.р. в с. Орелець, Тулова, Усте зорганізували велику «червону валку» уповноважені Варивода і Миховська. Валка начисляла около 190 підвод. На ряді підвод було тільки від 20–50 кг. збіжжа. Така валка з музикою, прапорами та лозунгами /«Добровільно хліб державі», «Виконуймо п'ятирічний план» і інші/ відправи-

лися в Снятин на заготпункт. Валку організував уповноважений по заготівлі Солодкий.

3 серпня ц. р. в с. Поточиська уповноважений по заготівлі Голощепа сконфіскував у гр. Марянського Василя-бідняка, демобілізованого з ЧА, все збіжжя не залишивши йому навіть на посів. Конфіскаату провів у зв'язку з тим, що даний громадянин не виконував хлібопоставки.

4 серпня ц. р. в с. Корневі більшовики завезли молотілку та примушували громадян, що ще не здали хлібопоставки молотити збіжжя. Молотьба відбувалася під наглядом більшовиків. Після кількадечної молотьби більшовики заграбили 68 цент. збіжжя, zorganizували т. з. «червону валку» з 32 підвод, та відправили 9 серпня ц. р. це зерно на заготівельний пункт.

5 серпня ц. р. в с. Русові намагався zorganizувати т. з. «червону валку» Басалига Роман. Однак йому не вдалось, бо громадяни, які вели поставку, об'їхали іншими дорогами. Самий Басалига з прапорами простояв пів дня на головній дорозі біля сільради.

5 серпня ц. р. в с. Стецевій zorganizував т. з. «червону валку» уповноважений з району – голова райспоживспілки Олійник при допомозі 8 більшовиків і істребітелів. Він розложив більшовиків і істребітелів на всіх дорогах, що виходять зі села та наказував здержувати всіх селян, що будуть везти поставку та направляти в напрямку сільради. Валка начисляла около 40 підвод.

6 серпня ц. р. в с. Залуче-Горішнє примушували громадян молотити та негайно везти хлібопоставку до райвоенкомату Мойсеє, голова сільради Оробець, секретар сільради Івасюк. При провірці викрикували на громадян, що вони бандерівцям дають, а перед державою саботують.

6 серпня ц. р. в с. Белелуй приїхав прокурор з 6 істребітелями. Він скликав десятихатників на відправу, на якій обговорював питання хлібопоставки.

7 серпня ц. р. в с. Залуче-Горішнє уповноважений по заготівлі Кравець та голова сільради Оробець перевіряли виконання хлібопоставки та вели розшуки за захованим збіжжям. У гром. Гоян Василя знайшли захованого 30 кг. пшениці та забрали. Коли ж цей громадянин просив, щоб не забирали, бо він не має що їсти, то голова сільради Оробець відповів: «було не годувати бандерівців, та

тепер був би мав що здати» /в цього громадянина більшовики ще весною ц. р. знайшли криївку, в якій перебували підпільники/.

7 серпня ц. р. в с. Стрільче більшовики видали попередження 16 господарям за те, що не виконують хлібопоставки. Цього дня голова сільради Дідич скликав мітинг, де наказував, що знищка (відміна – авт.) назначеної хлібопоставки можлива тільки в тому разі, якщо той чи інший громадянин впишеться до колгоспу, та закликав громадян подавати заяви в колгосп.

8 серпня ц. р. в с. Джурові уповноважений по заготівлі заст. Голови райвиконкому Луговий з 9 більшовиками ходив по господарствах та примушував селян готувати збіжжа для поставки. Коло 10 год. Вони зайшли до гром. Симотюка Лук'яна /інвалід «вітчизняної війни»/ та застали, що він відвівав збіжжа, яке попереднього дня вимолотив молотілкою. Побачивши, що господар відвівав збіжжа Луговий зі своїми посіпаками ждав аж поки цей господар не закінчить роботу. Той ждав аж до год. 16. В той час було кінчено відвівання збіжжа. Луговий забрав 600 кг. збіжжа та відійшов.

Через три дні районна більшовицька газета «Під прапором Сталіна» писала, що гром. Симотюк Лук'ян – «передова радянська людина», що «достроково розрахувався з державою» і т. п.

9 серпня ц. р. в с. Завагле начальник істребітелів Павлюк та голова сільради Вакарук перевіряли виконання хлібопоставки, списали майно в гром.: Одинського Якова, Одинського Володимира, Лазарука Теодора, Храпка Івана, Вовка Михаїла, Одинської Параски, Лакусти Розалії. Вони погрожували, що коли негайно не здадуть назначену кількість поставки, то сконфіскують майно.

9 серпня ц. р. в с. Карлів перевіряли виконання хлібопоставки заступник голови Андрусак та істребітель з району Будз.

9 серпня ц. р. в с. Торговиця уповноважений по заготівлі Заяць вечером скликав до сільради тих громадян, що терміново не виконують хлібопоставку. Він на поминав людей, щоб нелегковажили справу поставки, бо в противному разі більшовики заберуть самі. Цього вечора цей уповноважений з більшовиками побив двох гром. Нагірняк Анну та Матейчук Євдокію, що ще до того часу не починали здавати хлібопоставки, та відмовлялися, що не мають що здати.

10 серпня ц. р. в с. Белелуй перевіряли виконання хлібопоставки райуповмінзах Авдієнко та уповноважені Миронюк, Юрій-

чук. Громадянам, які говорили, що не мають що здати, вони рекомендували подати заяву в колгосп, бо тільки тоді можливо одержати знижку.

10 серпня ц. р. в с. Залуче-Горішне прибув кап. райвоенкомату Мойсеєв, та ще якихось три лейтенанти. Разом з головою сільради Оробцем вони пішли перевіряти господарські спроможності тих громадян, що терміново не виконують хлібопоставки. В усіх таких громадян вони провели ревізії за захованим збіжжям. У гром. Василика Семена вони знайшли захованих 10 цент. пшениці, 3 цент. жита і все забрали.

11 серпня ц. р. в с. Карлові уповноважені Андрусяк і Будз намагалися зорганізувати т. з. «червону валку», та цією валкою з прапорами та музикою везти збіжжа на заготпункт. Однак більшість громадян, які цього дня везли контингент збіжжа об'їхали іншими вулицями та поїхали поодиночі в Снятин на заготпункт. Уповноважені стояли біля сільради до години 11, а опісля відпустили тих п'ять підвод, що вдалося оперти біля сільради, бо «червону валку» зорганізувати не вдалося.

12 серпня ц. р. в с. Городниці уповноважений по заготівлі Григолинський побив десятихатника Москалика Олексу за те, що його учасок відставав з хлібопоставкою.

13 серпня ц. р. в с. Карлові перевіряли виконання хлібопоставки вже вищезгадані Андрусяк і Будз, при співучасті якихось трьох більшовиків. В гром. Волощука Василя, який не виконав поставки, вони списали весь сільськогосподарський реманент, при чому зазначували, що коли цей громадянин не здасть до трьох днів повний контингент хлібопоставки, то все переписане сконфіскують.

13 серпня ц. р. в с. Красноставці перевіряли виконання хлібопоставки прокурор в охороні 5 більшовиків. В гром. Шлемко Параски, яка ще не здала контингенту збіжжа та в часі перевірки мотивувала невиконання цього річним неврожаєм вони зазначили, що коли вона не здасть до трьох днів означену кількість хлібопоставки, то сконфіскують усе.

14 серпня ц. р. в с. Підвисока більшовики на чолі з уповноваженим по заготівлі Василюгою списали майно гром. Книгицької Параски та Паюк Насті. Спис майна зробили у зв'язку з невиконанням хлібопоставки.

15 серпня ц. р. в с. Залуче-Горішне уповноважений по заготівлі Кравець перевіряв виконання поставки хліба. Провіряючи, він зайшов до гром. Фодчук Марії, яка ще повністю не здала назначену поставку. Коли ця громадянка почала виправдовуватись неврожаєм, він почав кричати, що вона навмисне не виконує обов'язків перед державою, що вона така сама бандерівка, як її дочка /дочка цієї громадянки арештована та вивезена на Сибір/, та наказав їй, щоб до 24 год. викинчила весь контингент хлібопоставки. Після цього цей уповноважений зайшов до гром. Нагірняк Калини /урод. 1889 р./, якої дочка також арештована та вивезена на Сибір. Вище згадана громадянка у зв'язку зі старістю літ мала б бути звільнена від хлібопоставки, однак не вчисляючись цього він наказав негайно здати хлібопоставку, бо в противному разі забере самий. Далі цей Кравець зробив ревізію у гром. Гоян Івана. Він знайшов 30 кг. захованої пшениці, яку забрав, та після цього списав акт ліквідації господарства. Далі він зазначив, що конфіскує господарство, або громадянин здає поставку. Громадянин погодився на друге, кажучи, що купить хліба, але поставку здасть.

15 серпня ц. р. в с. Вербівці приїхав працівник райземвідділу Ковальський. Він скликав земгромаду, після чого всі пішли міряти землю гром. Коркози Миколи. При перемерюванні показалося, що цей громадянин не записав точно кількість землі. За це покарано його грошовою карою сума чотири тисячі крб.

16 серпня ц. р. в с. Сороки арештували більшовики гром. Аннюка Петра та Перегінчука Івана за те, що вони не виконували хлібопоставки.

16 серпня ц. р. в с. Карлові перевіряли виконання хлібопоставки уповноважений по заготівлі заступник голови райвиконкому Андрусак та істребитель Будз. В часі перевірки вони побили гром. Калитчука Петра за те, що не виконав хлібопоставки та доказував їм, що цього року не має з чого здавати хлібопоставку.

17 серпня ц. р. в с. Топорівці уповноважений по заготівлі Ткачук та голова сільради Сливчук Микола закликали до сільради громадян, що терміново не виконують хлібопоставку, та вимагали, щоб громадяни підписали зобов'язання, що до трьох днів здадуть повністю назначену хлібопоставку, бо в противному разі більшовики сконфісують майно.

18 серпня ц. р. в с. Вербівці голова сільради Ключівський Михайло скликав зібрання селян, де наказував, щоб громадяни негайно здавали хлібопоставку, бо в противному разі більшовики будуть конфіскувати майно.

18 серпня ц. р. в с. Залуче-Горішнє більшовики арештували за невиконання хлібопоставки гром. Верстюка Дмитра, та ще двох громадян. Після двохденного ув'язнення їх відпустили.

18 серпня ц. р. в с. Підвисока відбувся публічний суд над гром. Книгиницькою Параскою та Паюк Настею, яким перед кількома днями списали маєтковий стан. Суд відбувся в приміщенні місцевого клубу. Громадян на цей суд зігнали насильно. Суд провадив уповноважений Басалига та ще двох більшовиків. Цей суд присудив гром. Паюк Насті грошеву кару в сумі 3500 крб., а гром. Книгиницькій Парасці 300 крб., та обидвом до 24 год. здати всю належну поставку.

18 серпня ц. р. в с. Сороки більшовики завезли молотілку до гром. Фуць Євдокії, яка до цього часу не здала хлібопоставки, та змолотивши все збіжжа, забрали, не залишивши на посів.

19 серпня ц. р. в с. Топорівці двох більшовиків та дев'ятох істребітелів, що прибули з району, ходили по родинах арештованих і переписували та оцінювали майно. Частина майна, що належала тим членам родин, що арештовані, більшовицька влада буде конфісковувати. Переписали господарства таких громадян: Великочого Івана, Ковблюк Миколи, Федорука Миколи, Сливчука Василя, Угрин Анни, Угрин Олени.

20 серпня ц. р. голова городенківського райвиконкому Голєв викликав в район голів сільрад Стрільча і Пробабина /Дідича і Качура/, за те, що їхні села відстають з хлібопоставкою. Він попереджував голів сільрад, що коли не покращає справа хлібопоставки в їх селах, то вони відповідатимуть перед судом.

20 серпня ц. р. в с. Слобідка більшовики арештували гром. Валігурського Івана за те, що не виконував хлібопоставки.

21 серпня ц. р. в с. Задубрівці перевіряли виконання хлібопоставки перший секретар райкому КП/б/ У П'ятун, голова райвиконкому Рябченко, та секретар райвиконкому Троян. Вони закликали в сільраду всіх громадян третьої групи, що ще не виконали хлібопоставки, та примушували всіх підписатися, що до 25 числа здадуть назначений контингент. Хто з громадян не хотів підписатися моти-

вуючи тим, що не вродило, вони висилали до другої кімнати, де зрадник істребитель Николайчук-Явір побивав. Бив до того часу, поки той чи інший громадянин погодився підписати зобов'язання, що здасть назначений йому контингент до 25 числа.

21 серпня ц. р. в с. Потічок вечером переїхала ця група, що в день провадила перевірку хлібопоставки в с. Задубрівцях /П'ятун, Рябченко, Троян/ в охороні 12 більшовиків та істребителей. Ніччю в сільраду викликали заможніших громадян, які ще не здали хлібопоставки, та примушували всіх підписатися, що до 25 числа все виконають. Громадяни, які не годилися підписати вказане зобов'язання, так само, як і в с. Зарубівцях висилали до другої затемненої кімнати де істребитель зі с. Стечеви побивав разом з двома більшовиками-червонопогонниками. При побитті приказували «Маєш Самостійну Україну», «Маєш Бандеру» і інше. Тієї ночі побили таких гром.: Шимко Миколу /урод. 1889 р./, Самиргу Івана /демобілізованого з ЧА/, Остафійчук Миколу /урод. 1888 р./.

21 серпня ц. р. в с. Завалле уповноважена по заготівлі Куділова та голова сільради Вакарух, у зв'язку з невиконанням хлібопоставки сконфіскували мастки таким громадянам: Дудчака Василя, Гуньки Анни, Лакусти Михайла.

23 серпня ц. р. в с. Джуrowі уповноважений по заготівлі Луговий /заступник голови райвиконкому/ з кількома більшовиками з оборонного гарнізону місцевої гуральні, провіряв виконання хлібопоставки. В гром. Семеня Василя, який не виконував хлібопоставку він зробив розшуки за захованим збіжжям. Знайшов 40 кг. та 30 кг. кукурудзяної муки та все забрав. Цього дня уповноважений Луговий у зв'язку з невиконанням хлібопоставки, сконфіскував муку ще в таких громадян: Яковця Василя около 35 кг.

Равлюк Євдокії - " - 20. - " -

Настюка Василя около 100. - " -

23 серпня ц. р. в с. Трофанівка більшовики завезли молотілку та примушують молотити збіжжа тих громадян, що ще не виконали хлібопоставки, головно тих, що належать до третьої групи 25 і 26 серпня ц. р. молотили у гром. Рурака Петра та Скавуляка Петра.

24 серпня ц. р. в с. Кулачківцях більшовики вимолотили молотілкою привезеною з МТС – у все збіжжа у гром. Стефанського Федора та забрали не залишивши йому навіть на посів. Всього збі-

жжа забрано 25,5 цент. Другого дня вони змолотили та забрали збіжжа в гром. Дячука Семена.

25 серпня ц. р. в с. Підвисока цілу ніч перевіряли виконання хлібопоставки секретар райкому КП/б/У П'ятул, начальник РВ МВС ст. лейтенант Афанасієв та Басалига. Вони викликали всіх господарів третьої групи, що не здали наложеної кількості хлібопоставки, та примушували підписатись, що негайно здадуть назначений контингент.

25 серпня ц. р. в с. Пробабич та Городниця були в справі хлібопоставки начальник РВ МВС кап. Таран та начальник РВ МДБ Мозолевський.

25 серпня ц. р. в с. Джурові оперуповноважений МВС ст. лейтенант Чопов зайшов до місцевого млина та перевіряв, чи всі громадяни мають дозвіл на зелення. В гром. Романина Семена, що ще не мав дозволу на зелення, skonфіскував 85 кг. збіжжа.

26 серпня ц. р. в с. Чернятин більшовики зорганізували суд над господарем Грицюк Дмитром, Заліщук Марією за те, що не виконували хлібопоставки. Підсудні покарані грошовою карою по 2000 крб. за кожний центнер збіжжа, який мав бути зданий, та до трьох днів виконати весь контингент хлібопоставки. Зі села Чернятин віддані під суд за невиконання хлібопоставки ще такі громадяни: Човганюк Іван, Грицюк Марія, Заліщук Олекса.

27 серпня ц. р. в с. Горговиця прибули уповноважені по заготівлі прокурор Саппа та Заяць. Цього дня вони провели відправу з головою сільради та десятихатниками. Предметом відправи була справа негайного стягнення хлібопоставки.

27 серпня ц. р. в с. Залуче-Горішне більшовики skonфіскували у гром. Оробця Дмитра 300 кг. збіжжа за те, що терміново не виконав хлібопоставки.

27 серпня ц. р. в с. Поточиська за нездачу хлібопоставки засудили гром. Кузик Тому на 10 літ ув'язнення та skonфіскацією всього маєтку, Колодія Павла грошовою карою 5000 крб. та до трьох днів здати всю вимірену йому поставку, Гулин Семена грошовою карою 10000 крб. та негайно здати всю вимірену поставку. Суд організував якийсь представник з області, районний прокурор та уповноважений по заготівлі Голощепа.

28 серпня ц. р. в с. Поточиська уповноважений по заготівлі Голощепа, лейт. Дадаєв та якийсь представник з області у зв'язку з

невиконанням хлібопоставки списали маєток в громадянина Микитчина Михайла та справу віддали під суд.

28 серпня ц. р. в с. Вишнівці уповноважений по заготівлі Підсудевський списав маєток в Шпака Степана у зв'язку з невиконанням хлібопоставки.

28 і 29 серпня ц. р. в с. Торговиці прокурор Саппа та Заяць скликали громадян по десяткам та примушували всіх підписати зобов'язання, що негайно виконують всю назначену хлібопоставку.

29 серпня ц. р. в с. Рожневі Поля прибули начальник райфінвідділу Кавун та уповноважений по хлібозаготівлі Будзик. Вони перевіряли виконання хлібопоставки. Цього дня вони сконфіскували у гром. Шпінтюка Юрка все вимолочене збіжжя /500 кг./ за те, що не викінчив назначену йому хлібопоставку. Вечером цього дня вони викликали в сільраду тих громадян, що не виконали хлібопоставку та примушували підписати зобов'язання, що до 5 вересня ц. р. закінчать хлібопоставку. Рівно ж стягли податок Цього вечора вдалося їм вирвати в рожнепільських селян около 6000 крб.

30 серпня ц. р. в с. Рожневі Поля уповноважений по заготівлі Будзик перемерював землю у гром. Никифорука Миколи, бо хтось доніс більшовикам, що цей громадянин не записав точно всю землю. При перемерюванні показалось, що цей громадянин не записав 70 а. землі. Будзик після цього списав відповідний акт, та передав справу під суд.

30, 31 серпня ц. р. в с.с. Поточиська і Семаківцях група більшовиків на чолі з уповноваженим МВС лейт. Дадаєвим ходили по полям та перевіряли, чи хто не посіяв озимини.

МВС та МДБ /НКВС та НКДБ/.

Звітній місяць пройшов майже виключно під знаком хлібозаготівельної кампанії. На цей фронт більшовицька влада кидає всі свої сили, розуміється в тому числі і районні органи МВС та МДБ. Зовсім ясно, що це мусіло вплинути й на характер дії цих органів. Тому-то в звітньому місяці констатуємо зменшення активності цих поліційних органів в напрямку боротьби з українським революційно-визвольним рухом.

Звітній місяць був небагатий в облави, які здебільша мали на меті держати нас у напрузі, засідками, арештуванням а навіть провакаційними вироками. Спецгрупи внутрішніх військ, які навіть в

терені, були, перш всього були включені до хлібозаготівельного фронту.

Ось факти про їхню дію у звітньому місяці:

Облави:

28 липня ц. р. істребітелі з села Серафинці під командуванням уповноваженого Книгиницького робили облаву на полі на південь від села попри границю Буковини.

31 липня ц. р. в с. Карлові спецгрупа внутрішніх військ в числі 15 чоловік на спілку з місцевими істребітелями провели невеличку облаву. Облава почалася ніччю в годині 23 і тривала до 7 год. ранку слідуєного дня. В часі облави провели ґрунтовні перешуки в таких громадян: Берлад Володимира, Лелюка Миколи, Нейван Івана, Смолюка Дмитра.

1 серпня ц. р. в селах Залуче-Долішне та Залуче-Горішне була проведена облава, в якій брало участь 20 більшовиків та істребітелів з села Залуче-Долішне. Облава була на городах та лугах над Черемошем. В облаві брав участь РВ МДБ кап. П'ятков.

13 серпня ц. р. істребітелі с. Серафинці під командуванням уповноваженого МВС Книгиницького робили облаву на полях на південь від села.

16 серпня ц. р. в с. Вербівці спецгрупа внутрішніх військ в числі 21 чоловік провела велику облаву, яка й була безрезультатною.

23 серпня ц. р. група внутрішніх військ, одітих в маскувальні уніформи, в числі 150 чоловік, яка надїхала з напрямку Снятина, за квартирувала в лісі біля с. Поточиська. В цих лісах квартирувала вона аж до 28 числа. Напртязі цього часу вони провели ґрунтовні облави в цих лісах. 24 числа ця група зробила заставу на цьому безрі ріки Дністра, бо на другому боці ріки була величезна облава.

24 серпня ц. р. група цих самих військ в числі около 50 чоловік перейшла з напрямку Городенки через села: Олієва-Королева, Корнів, Вільхівці, Чернелиця, Репуженці та за квартирувала в лісах біля останнього. Тут робили заставу в часі облав на другому боці Дністра, та облави і засідки в лісі біля Репуженець.

28 числа ц. м. виїхали в напрямку Городенки.

25 серпня ц. р. істребітелі з с. Балинці під командуванням уповноваженого МВС лейт. Мельникова робили облаву на полях між с. Вишнівкою та с. Ганківцями.

29 серпня ц. р. в лісах над рікою Дністром біля сіл Поточиська, Симаківці, Михальче була челика облава, в якій брало участь 200 чоловік. Для облави були стягнуті всі станиці істребітелів з чернелицького району, Облаву організував оперуповноважений МВС лейт. Дадаєв.

31 серпня ц. р. в лісах біля с. Поточиська група більшовиків в числі 22 чоловік на чолі з лейт. Дадаєвим провела невелику облаву.

Засідки:

2 і 3 серпня ц. р. на полі біля с. Волчківці коло хати гром. Кибча Василя місцеві істребітелі під командуванням уповноваженого МВС лейт. Несторова протягом двох ночей робили засідки. Засідки були безрезультатні.

4 серпня ц. р. в с. Тулупій при стежці, що веде з лугів над Прутом, місцеві істребітелі під командуванням мол. лейт. Кузеніна протягом цілої ночі сиділи на засідці.

5 серпня ц. р. в с. Чернятині кілька більшовиків під командуванням лейт. Біловуса робили засідку в господарстві гром. Неміш Юрка.

5 серпня ц. р. в с. Драгасимові при одній стежці, що веде через городи, робили засідку більшовики з охоронного гарнізону гуральні в с. Княже. Групою, що була на засідці командував енкаведист Малінов.

6 серпня ц. р. в с. Карлові, при стежах, що ведуть з Видинова та Тулови, робили засідки істребітелі під командуванням Басалиги.

7 серпня ц. р. в с. Чернятині більшовики робили засідку біля господарства гром. Панаса Юрка.

8 серпня ц. р. в с. Чернятині більшовики робили засідку. Засідали за мурованою огорожею гром. Дмитрука Василя.

9 серпня ц. р. в с. Княже більшовики робили засідку при двох стежах, що ведуть з лугів над Черемошем в село.

10 серпня ц. р. в Глинцях робили засідку місцеві істребітелі. Засідка була біля двох господарств, які розміщені під лісом.

11 серпня ц. р. в с. Тулуків група більшовиків в числі 8 чоловік робила засідку при одній вулиці /Млинській/.

14 серпня ц. р. в с. Топорівці група більшовиків під командуванням лейт. МДБ Біловуса робили засідку біля хати місцевого священника о. Олексієва.

15 серпня ц. р. в с. Залуче-Горішнє місцеві істребітелі та більшовики робили засідки біля господарств гром.: Кобивки Дмитра, Марковського Ігнатія, Трудія Петра.

16 серпня ц. р. в с. Топорівці більшовики знову робили засідку біля місцевого священника.

17 серпня ц. р. в с. Волчківцях місцеві істребітелі під командуванням лейт. Нестерова зробили засідку біля господарства гром. Пудика Грицяя. На цю засідку попали в год. 3 чотири підпільники, які виходили з села. Всім вдалося щасливо відступити. Відступаючи підпільники згубили 2 буханці хліба. Ранком лейт. Несторов знайшов цей хліб, та у зв'язку з цим арештував двох гром. Гудзюк Євдокію та Данилюка Федора. Після триденного ув'язнення їх звільнили.

19 серпня ц. р. в с. Завалле місцеві істребітелі робили засідку при стежці, що веде в село з напрямку с. Залуча.

20 серпня ц. р. на полі між с.с. Волчківці та Любківці робили засідку оперуповноважений МВС ст. лейт. Чортов та лейт. Несторов з істребітелями з села Любківці.

21 серпня ц. р. в с. Волківці, при стежці, що веде з с. Орелець, робили засідку місцеві істребітелі на чолі з ст. лейт. Чортовим.

25 серпня ц. р. біля с. Поточиська, при дорозі, що веде в напрямку ліса, робила засідку група більшовиків в числі 9 чоловік під командуванням лейт. Дадаєва.

26 серпня ц. р. в с. Олешкові, при стежці, що веде до броду на ріці Прут, робили засідку місцеві істребітелі.

27 серпня в с. Тулова група більшовиків під командуванням лейт. Шептуна зробила засідку недалеко хати місцевого голови сільради Харуна Василя. Коли ж вечером цей голова сільради вертав додому, більшовики не здержуючи його відразу відкрили вогонь та важко його ранили. Другого дня голова сільради Харук помер у снітинській лікарні.

27 серпня ц. р. біля с. Поточиська, при дорозі, що веде в напрямку с. Городниця, робили засідку більшовики під командуванням лейт. Дадаєва.

28 серпня ц. р. в с. Волчківці місцеві істребітелі під командуванням лейт. Нестерова робили засідку на роздоріжжі біля господарства гром. Зеленко Марії.

26 серпня ц. р. біля с. Тишківці робила засідку група більшовиків і істребітелів в числі 15 чоловік під командуванням лейт. Кам-

лаченка. На засідку попало трьох підпільників, один з яких зівстав битий, а один легко ранений.

31 серпня ц. р. біля с. Семаківці, при стежці, що веде з с. Поточиська до с. Дубки робила засідку група більшовиків під командуванням лейт. Дадаєва.

Провокації:

9 серпня ц. р. в с. Зібранівка оперуповноважений МВС ст. лейт. Чортов намагався спровокувати завідуючу сан пункту санітарку Карбіч Марію, яка недавно прибула зі східних областей. Він представив себе командиром відділу УПА «отаманом Хмарою», та намагався домовитися, щоб ця санітарка постійно передавала медикаменти до його відділу. Зв'язки до нього він вказував через місцевих підпільників /Наталку, Білого/. Однак спровокувати цю санітарку йому не вдалося.

10 серпня ц. р. в с. Передіване група більшовиків під командуванням кап. Котова, яка вдавала українських повстанців вечером ходила по селі та питала в громадян зв'язку до місцевих підпільників. Говорили, що вони три дні місцевих підпільників шукають і в жодний спосіб не можуть пов'язатися. Однак спровокувати нікого не вдалося.

12 серпня ц. р. в с. Драгасимів около 10 год. ніччю зайшла спецгрупа до гром. Фербей Параскеви ж. Василя. Збудивши її представили себе, що вони українські повстанці, та щоб вона получила їх з місцевими підпільниками.

18 серпня ц. р. в с. Топорівцях ніччю прибула група більшовиків в числі 10 чоловік під командуванням лейт. Кузніцова. Всі вони були одіті у різні уніформи, деякі навіть у мазепинках з тризубами, та вдаючи українських повстанців, ходили селом та намагаючись пов'язатися з кимось з місцевих підпільників.

19 серпня ц. р. в с. Топорівцях досвідком вище згадана група більшовиків за квартирувала в stodolі в гром. Грищука Гриця. Коли ж громадянин рано вийшов до stodolі, вони представилися українськими повстанцями, та почали оповідати, що йдуть з гір, що дуже помучені і голодні. Далі просили господаря, щоб виніс щось їсти. Однак громадянин впізнав, що це більшовики та повідомив про це в сільраду. Коло полудня двох більшовиків із цієї групи, що квартирувала в stodolі, пішли до сусіднього гром. Грищука Танасія та просили, щоб дав їсти. Господар відмовлявся, але вони почали

грозити, що вечером його повісять. Після цього цей громадянин дав харчів, а сам пішов у сільраду та повідомив про це. Вечером ця група «бандерівців» на чолі з лейт. Кузнєцовим зайшла до гром. Угриня Василя. Представились українськими повстанцями, вони оповідали, що йдуть з гір, що вони голодні та просили харчів. Вище згаданий громадянин дав їм повечеряти після чого вони відійшли. Далі вони зайшли до гром. Федорчука Василя та просили сала і горілки, але не дістали нічого. Були ще цієї ночі в гром. Касіяна Антона, та намагалися його спровокувати. Досвідком вони прийшли до стодоли гром. Марковського Василя, та квартирували тут цілий день 20 серпня.

20 серпня ц. р. вечером ця група знову ходила селом /Топорівці/. На дорозі вони зустріли гром. Сливчука Василя, та випитували його чи немає в селі більшовиків. Далі вступили до гром. Сливчука Івана та випитували, де живе станичний, бо вони йдуть з гір, та хотіли б пов'язатися. Однак громадянин не тільки не сказав нічого, але й прогнав з хати.

21 серпня ц. р. вище згадана група квартирувала в лугах біля с. Топорівці. Вечером робили засідку при дорозі, що веде з с. Підвисока.

25 серпня ц. р. в с. Торговиця група більшовиків під командуванням лейт. Кузнєцова досвітком за квартирувала у гром. Стефанюк Євдокії. Коли ж вище згадана громадянка ранком зайшла до стодоли, вони представилися українськими повстанцями, та випитували, чи в селі не має більшовиків. Громадянка, пізнавши, що це більшовики, негайно зголосила в сільраді. Після пройшов «провіряти» цих «бандерівців» уповноважений по заготівлі Заяць, та істрібитель Писарчук, що якраз цього дня були в селі. Вони забрали зі собою цю групу більшовиків та повели на обід до гром. Кушнірука Дмитра.

Арештування:

23 липня ц. р. в с. Торговиця начальник істребительного батальйонів по городенківському районі лейт. Пушкаров арештував трьох громадян: Липчука Івана, Перегінського Василя, Савочку Василя. Арештування було в зв'язку з тим, що згадані громадяни відмовлялися вступати в істребитель. Після дводенного ув'язнення Липчук Іван та Перегінський Василь погодилися вступити в істребитель, а Савочку Василя звільнили в зв'язку з надщербленим здоров'ям.

2 серпня ц. р. в с. Драгасимові три істребітелі з с. Княже, а саме Гантов'юк Микола, Тодорук Василь, Дмитрук Василь – арештували гром. Тодорук Катерину. Арештована – це жінка одного місцевого підпільника, яка також крилася.

3 серпня ц. р. в с. Белелуй уповноважений МВС лейт. Терещенко з групою в числі 16 чоловік провів ревізію в гром. Андріящука Мартина, Микитюка Грицька, після чого арештував обох вищезгаданих громадян.

5 серпня ц. р. в с. Драгасимові більшовики арештували двох гром. Григорчука Дмитра та Грицюк Катерину. Арештували їх у зв'язку із всипом перед двома днями арештованої Тодорук Катерини.

6 серпня ц. р. в с. Сарафинцях уповноважений МВС Книгиницький арештував кількох громадян, які в період німецької окупації служили в СС-поліції. Арештовані: Гродецький Василь, Москалик Петро, Юрійан Юрко, Лазарович Іван. Після переслухання їх третього дня звільнили.

7 серпня ц. р. в с. Пробабин більшовики арештували гром. Бурдиган Анастасію. Вищезгадану громадянку арештовано у зв'язку з тим, що вона давала їсти провокаційній групі в кінці місяця липня. Другого дня її звільнили.

8 серпня ц. р. в с. Сарафинцях чинники МВС арештували таких громадян: Матійчука Івана, Атаманюка Дмитра, Бабій Петро, Атаманюка Івана. Всі арештовані у зв'язку з тим, що відмовилися вступати в істребітелі. Після п'ятиденного ув'язнення їх звільнили.

8 серпня ц. р. в с. Красноставці лейт. Терещенко арештував гром. Долинчук Євдокію. Її заарештовано у зв'язку з підозрінням співпраці з підпіллям. Після дводенного ув'язнення її звільнили.

10 серпня ц. р. в с. Пробабин слідчий МБД лейт. Плаксін арештував у зв'язку з підозрінням співпраці з підпіллям гром. Антонюк Одарку. Звільнили її аж 17 числа.

11 серпня ц. р. в с. Торговиця більшовики арештували трьох істребітелів: Филипчука Петра, Кордійчука Михайла, Писарчука Івана. Їх арештували у зв'язку з тим, що в часі їхнього дежурю на станиці істребітелів хтось викрав зброю. Другого дня їх звільнили.

12 серпня ц. р. в с. Рожневі Поля ст. лейт. Чортов арештував гром. Крижанівського Івана, який недавно вернув з Німеччини. Він намагався вищезгаданого громадянина заангажувати до агентурної роботи. Після переслухання ще таки того дня його звільнено.

17 серпня ц. р. в с. Топорівці були заарештовані гром. Сливчук Анна та Мандрик Олена, які перед кількома тижнями втекли з Сибіру.

19 серпня ц. р. в с. Карлів більшовики арештували гром. Кейвана Юрія. Арештовано у зв'язку з тим, що згаданий громадянин в період німецької окупації служив в дивізії СС.

21 серпня ц. р. в с. Карлів арештовано гром. Івасюк Юлію та Антонюк Петра. Причиною арешту було вбивство коменданта місцевої станиці істребітелів Радиша. Другого дня їх звільнили.

22 серпня ц. р. в с. Вербівцях лейт. МДБ Біловус арештував гром. Масевич Анну. Арештована – це жінка підпільника Рясного, який упав ще осінню минулого року.

23 серпня ц. р. в с. Торговиця лейт. Кузнецов арештував двох громадян, які в період німецької окупації служили в СС-поліції. Арештовані: Грицюк Михайло, Липчук Федір.

31 серпня ц. р. в с. Залуче-Горішне начальник Снятинського РВ МДБ кап. П'янков переслухав кількох громадян, які ще в минулому році були арештовані та звільнені, а саме: Воротняк Марію, Василик Олену, Василик Калину, Оробець Марію, Чибор Анну, Козенка Семена, Гоян Михайла, Гоян Параску, Гриценка Євстафія, Чичула Дмитра.

Ревізії, грабунки, крадежі:

9 серпня ц. р. в с. Чернятин ніччю заїхало 4 більшовиків підводою до гром. Панаса Дмитра. Коли ж громадянин пустив в хату вони відразу наказали всім членам родини лягати на землю та не рухатися. Самі забрали 400 кг. збіжжя, одіж, дві пари пари взуття та відїхали.

10 серпня ц. р. в с. Глушків ніччю 6 більшовиків заїхало підводою до гром. Заліщука Федора. Вони вломилися до хати та загарбали всю одіж, 2000 тис. крб. та відїхали в напрямі Городенки. Вищезгаданий громадянин це все бачив, але боявся навіть говорити.

11 серпня ц. р. в с. Слобідка ніччю п'ять більшовиків, що вдали українських повстанців заїхали підводою до гром. Киф'яка Олекси. Вони поставили перед згаданим громадянином вимогу, щоб дав сала та меду. Однак він відмовився. Далі ці більшовики зробили ревізію та забрали: 2 пари взуття, 3 куртки, 100 кг. пшениці, 300 крб. і інше та відїхали.

13 серпня ц. р. комендант істребительної станиці с. Залуче-Горішне Сташинський Семен разом зі своїм братом та 10 іншими істребителями, вдаючи українських повстанців, провели кілька грабунків в с. Слобода на Буковині. Вони спочатку ограбили одну громадянку, далі пішли до гром. Проскурняка Івана та його ограбили. Опісля грабили ще гром. Крульовську Стефанію, Козьму Дмитра. Коли ж вони грабили гром. Крульовську Стефанію, жінка пографленого гром. Проскурняка пішла в сільраду і повідомила більшовикам, які тоді квартирували в селі, що бандерівці грабують. Більшовики негайно пішли у вказаному напрямку та оточили «бандерівців» з залучської станиці істребителей. Після короткої перестрілки істребители здалися. В висліді перестрілки були ранені один більшовик та один істребитель. Всіх істребителей більшовики арештували та відставили в РВ МВС у Вашківцях. Другого ж дня всіх істребителей випустили, а коменданта Сташинського передали снітинському відділові МВС. Після шість денного ув'язнення його звільнили, але виключили з істребителей.

13 серпня ц. р. в с. Драгасимів ніччю 8 більшовиків з охоронного гарнізону гуральні в с. Княже, які вдавали українських повстанців, заграбили в гром. Гринчука Івана 50 кг. пшеничної муки.

17 серпня ц. р. в с. Красноставці група більшовиків в числі 15 чоловік під командуванням уповноваженого МВС лейт. Терещенка ранком обскочила хату гром. Аксанюка Івана та провела ґрунтовну ревізію. Спочатку шукали в соломі, а далі за криївкою. Говорили, що там мав би квартирувати місцевий підпільник Хмара. Того самого дня ця група провела ще ревізії в гром. Книгницького Гриця та Угрин Миколи. В останнього знайшли та забрали 9 цент. збіжжа.

18 серпня ц. р. в с. Сороки ніччю більшовики пограбили Нагірняк Марію. Забрали 100 кг. пшениці, кілька спідниць та хусток.

26 серпня ц. р. в с. Ганківцях уповноважений МВС Васильов, комендант місцевої істребительної станиці Захарук та голова сільради Юрак Микола провели ревізію в кількох господарствах. Говорили, що шукають за місцевими громадянами, що втікли з роботи з Донбасу.

27 серпня ц. р. в с. Альбанівка уповноважений МВС Васильов з двома істребителями з банківської станиці провів ревізію в гром. Гаврилюка Василя. Він знайшов та забрав виправлену шкіру.

Істребітелі.

Станіці істребітелів знаходяться далі в тих самих місцевостях. Нових станіць у звітньому місяці не організували нігде. Більші доповнення були тільки в торговецькій, карловській та залуче-горішній станіцях істребітелів.

У звітньому місяці більшовики почали ширше використовувати станіці істребітелів до облав, засідок і т. п. Більшість облав, засідок, арештувань і т. п. було проведено при участі істребітелів чи навіть виключно ними.

Істребітелі за прикладом своїх хазяїв – московських більшовиків, вдаються часто до грабунків та крадіжей. Одним з характеристичних прикладів є Залуче-Горішне істребітельна станіця /див. вище/.

Рух військ МВС.

Більша група внутрішніх військ МВС в числі около 200 чоловік, яка мала з собою полеву кухню, кілька підвод та 13 верхівців, надїхала в напрямку Снятина та перед вечером 21 серпня ц. р. за квартирувала в с. Серафінцях. Вечером прибули до с. Серафинець начальник районних органів МВС та МДБ кап. Таран, кап. Мозолевський та слідчий МДБ лейт. Плаксін, які провели тригодинну розмову з комендантами цієї групи. Другого дня цей відділ, перодівши ся в маскувальні уніформи, поділився на три групи з яких одна вийшла в напрямку с. с. Олієва-Королівки, друга в числі около 100 чоловік в напрямку с. Поточиська, третя в числі около 80 чол. В напрямку с. Городниця. Перша пройшла через с.с. Олієва-Королівки, Корнів, Вільхівці, Чернелиця та ранком 24 числа за квартирувала в лісах біля с. Репуженці. Друга ще 22 числа за квартирувала в лісах біля с. Поточиська. Третя заїхала в с. Городниця, де всі купалися в ріці Дністрі. Перед вечером награбили в селі багато домашньої птиці та виїхали в напрямку ліса біля с. Поточиська, де й за квартирували.

Групи квартирували в тих лісах аж до 28 числа. За цей час вони провели кілька ґрунтовних облав в цих лісах. 24 числа вони робили застави на цьому березі ріки Дністра, бо в цей день на другому боці були великі облави.

В останніх днях звітнього місяця проїхало кілька ешелонів погранвійськ в напрямку Чернівці. Останні переїзджаючі частини погранвійськ за квартирували в деяких наших районних центрах. В

Снятині за квартирувало около 500 чол. З жінками та різними речами /меблями, перинами, подушками і т. п./. В Городенці за квартирувала ця група в кількох домах при головній вулиці коло райспоживспілки. Мешканців примусили звільнити ці дома. Дома, в яких вони за квартирували, обснували дротами.

Сьогодні ще не помітно їхньої дії.

Райкоми КП/б/У та ЛКСМУ.

Райкоми КП/б/ У – це ініціатори всієї дії більшовицької окупаційної влади. Вони також безпосередньо кермують пропандивною роботою.

Сітка компартії у звітньому місяці поширилась за рахунок включення ряду кандидатів, які вербуються з місцевого вислужницького елемента.

Райкоми комсомолу роблять намагання зорганізувати свої ячейки в ще не опанованих ними селах.

Пропаганда.

Ворожа пропаганда у звітньому місяці була звернена перш всього на хлібозаготівельний фронт. Сталінські грабіжники, при допомозі цього засобу, намагаються прикривати та виправдовувати свою грабіжницьку практику.

Районні газети, як і вся інша більшовицька преса, щоденно рояться відповідними статтями в цьому напрямку. Широко розписуються про «п'ятирічний план розбудови господарства», про «добровільну здачу хліба державі» і т. д. Містять різні «благодарності» секретарів обкомів КП/б/У та Хрущова тим посіпакам, що найбільше заграбили хліба, різні зведення про виконання хлібопоставок та листи колгоспників і селян, в яких закликають негайно виконати хлібопоставку, авторами яких є виключно партійні бюро /районні, обласні/.

Щоб прикрити своє грабіжництво, вони організують т. з. «червоні валки» та, вдекорувавши їх прапорами й лозунгами, відставляють заграбоване збіжжя на заготівельні пункти.

На мітингах та в розмовах з населенням в цьому напрямку найбільше практикують застрашуючи пропаганду: застрашують арештуванням, судом, конфіскацією господарств, військом, вивозом на Сибір і т. п. Це метод всіх уповноважених по заготівлі.

Не забувають сталінсько-московські загарбники про пропаганду проти українського революційно-визвольного руху. Місяці

липень та серпень – це період посиленої пропаганди в цьому напрямку. Вся більшовицька преса /«Радянська Україна», «Правда України», «Молодь України», «Прикарпатська Правда»/ в тому числі й районні газети в цьому періоді містили цілий ряд статей, яких метою було очернити український революційно-визвольний рух. Характеристичними статтями цього типу були: «Нові хазяї українсько-німецьких націоналістів», «Міжнародня банда шпигунів», «Вовки міняють шкіру», «Націоналістичні упирі», «Чорна зграя» і інші. В цьому дусі було проведено також ряд мітингів.

Не забув також ворог про промосковську пропаганду. На місці ідеї Самостійності України, яка полонила широко українські маси, він намагається ставити вже давно скомпрометоване слов'янофільство. В цьому й дусі робить заходи виховувати українські маси. Саме в цей плащ слов'янофільства він намагається вбрати голий сталінсько-московський імперіалізм, під яким хитаються основи.

Пропаганда в напрямку організації колгоспів в період звітнього місяця не була дуже інтенсивна.

Тут подаю замітніші з мітингів в звітньому місяці:

30 липня ц. р. в с. Драгасимові провів мітинг уповноважений по заготівлі Миронюк. Він говорив про завдання «п'ятирічного плану» та закликав селян взятися активно за реалізацію завдань цього плану. Це мало б значити здавати негайно хліб державі. При останку цей доповідач вдався до застрашування. Грозив судом, конфіскацією господарства, вивозом на Сибір і т. п.

31 липня ц. р. в с. Серафинці провів мітинг представник райзаготзерно Матійчак. Предметом мітингу було питання хлібопоставки. Громадянам, які говорили, що цього року неврожай, та не буде можливо виконати назначену хлібопоставку, він рекомендував вступити в колгосп, бо тільки в тому разі можлива знижка.

4 серпня ц. р. в с. Карлові провів мітинг уповноважений по хлібозаготівлі заступник голови райвиконкому Андрусак. Після питання хлібопоставки він перейшов до українського революційно-визвольного руху та намагався його очорнити перед масами. Робив це в дусі більшовицької преси.

7 серпня ц. р. в с. Стрільче провів мітинг голова сільради Дідич. Предметом мітингу було питання хлібопоставки.

8 серпня ц. р. в с. Красноставці проводили мітинг районний прокурор та уповноважений МВС лейт. Терещенко. Перший говорив

про значіння «п'ятирічного плану відбудови народного господарства» та закликав здати державі якнайбільше хліба. Далі характеризував по-своєму сьогорічну міжнародню обстановку та намагався всюди доводити про могутність СРСР, як опору миру у світі. Другий намагався очорнити український революційно-визвольний рух та доказував про безвиглядність боротьби за Самостійну Україну, бо вже, як він говорить, українські підпільні сили знищені, та тільки в с. Красноставці «не дають людям спокійно жити» місцеві підпільники на чолі з куцевим провідником Хмарою. На останку він закликав селян видати підпільника Хмару в руки більшовикам. За це село було б повністю звільнене від поставки.

9 серпня ц. р. в с. Топорівці провів мітинг уповноважений по заготівлі Ткачук. Предметом мітингу було питання хлібопоставки. Ткачук наказував селянам, щоб до кінця місяця здати хлібопоставку, бо в противному разі більшовицька влада пришле військо, яке насильно забере збіжжя.

11 серпня ц. р. в с. Белелуй провів мітинг райуповмінзаг Авдієнко. Після обговорення питання хлібопоставки він говорив про український революційно-визвольний рух та намагався на кожному кроці компроментувати його. Доказував, що він зродився з куркульського середовища і є рухом куркулів та доводив про куркульське походження ряду підпільників Снятинщини, де навіть людей з бідняцького походження називав куркулями.

22 серпня ц. р. в с. Поточиська відбувся мітинг, який проводив уповноважений по заготівлі Голощепа. Він говорив про негайну здачу хлібопоставки.

25 серпня ц. р. в с. Семаківці проводили мітинг голова Чернелицького райвиконкому Абрамов та якийсь підпоручник по заготівлі з області. Предметом мітингу було питання хлібопоставки.

Православизація греко-католицької церкви.

Протягом весни та літа ц. р. більшовики насильно довели цю справу до кінця. Все духовенство прийняло православ'я /крім двох священників/. Правда багато священників на протязі попереднього року були арештовані. Священники, які не прийняли православ'я, втрачають право відправляти Службу Божу.

Між священниками і населенням останньо розповсюдили т. з. «Звернення до духовенства і віруючих греко-католицької церкви в західних областях України» /див. залучник/.

Українське населення до справ православизації ставиться наскрізь байдужо.

Українське населення.

Революційний рівень українських мас зростає з кожним днем. Нечуваний терор окупанта не заломлює народніх мас. Маси бачать важку, наполегливу боротьбу українських революціонерів, бачать успіх на цьому шляху, тому і всеціло вірять в переможний фінал. Вони активно піддержують український революційно-визвольний рух. Признають його рухом народнім, який зродився з життєвих потреб української нації. ОУН визнають революційно-політичним проводом української нації в боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу.

Наші боєві дії.

Наша боєва дія у звітньому місяці мала дуже вузький характер.

Вона заключається:

- в убивстві коменданта станиці істребітелів в с. Карлів,
- в убивстві більшовицького агента Маковійчука Степана в с. Любківці,
- в убивстві одного істребітеля в с. Тростянці.

Постій, 9 вересня 1946 р.

*Стаття надійшла до редакції 07.03.2022 р.
Стаття рекомендована до друку 27.04.2022 р.*